

Telduposturinn er eins í Boston og í Føroyum

Á lestrarstevnu leygardagin hevði tað eydnast MFS at savna fittan part av oddafólkunum innan føroyska vinnu og umsiting at geva teirra boð upp á, hvar vit finna lykilin til framtíðina. Men hóast boðini ikki trutu, var bert ein tingmaður at siggja í Norðurlandahúsinum

Orð og myndir:
Theodor E. D. Olsen

Leygardagin skipaði Meginfelag Føroyskra Studenta fyri lestrarstevnu í Norðurlandahúsinum. Yvirskriftin á stevnuni var »Lykilin til ár 2000«, og ætlanin var í fyra tímar at viðgera útbúgvingar og týðningin av útbúnum fólki í samfelagnum. Skipað varð soleiðis fyri, at lagt varð fyri við hugleiðingum, og síðani skuldi pallborðskjak verða aftaná. Forkvinnan í MFS, Maria C. Petersen, bjóðaði vælkomin og segði, at vit liva í reimingartíðum, og tí vildi felagsskapur teirra lesandi fáa eitt orðaskifti um, hvat foroyingar hava í væntu á útbúgvingarøkinum.

Fyrstur at royna at geva boð upp á hetta, var Jóannes Dalsgaard frá Undirvísingar- og mentamálastýrinum. Hann sló beinanvegin fast, at framtíðar útbúgvingarpolitikkurin hjá landstýrinum ikki var almennakunn- gjórdur enn, og tí átti stevnan kanska heldur at verða hildin í september, eftir at álitid var avdúkað, tí í tí var tilfar til fleiri ráðstevnur, helt Jóannes.

Hann segði, at frá at hava verið eitt idnaðarsamfelag

til at vera eitt vitanarsamfelag, hevði samfelagið nú nógv størri tørv á útbúnum fólki innan øll øki. Men trupulleikin í Føroyum hevur verið tann, at vit ongantíð hava havt ein orðaðan útbúgvingarpolitikk, sum eitt nú inniber ásett krav.

Norðurlenska prinsippið
Eina fortreyt hava vit tó havt tey seinastu mongu árini á útbúgvingarøkinum, og er hon tað sonevnda norðurlenska prinsippið, ið sigur, at øll skulu hava sama rætt til útbúgving. Bara fyrrverandi danski undirvísingarráðharrin, Bertel Haarder, royndi í síni tíð at broyta eitt sindur upp á hetta, men tað eydnaðist honum ikki. Hetta hongur kanska saman við, segði Jóannes, at norðurlenski hugsan hevur tengt eina sterka útbúgvingarskipan saman við vælferð og einum livandi samfelag. Útbúgvingarskipanin hevur í norðurlondum verið eygfarin sum eitt demokratiskt instrument.

Men hóast henda fortreyt eftir øllum at døma við tíðini er vorðin so rótfest í fólkahugsanini, so eru aðrar fortreytir ikki so eyðsýndar. Og tað kundi kanska hava nakað við tað at gera, at tær

ikki vóru orðaðar. T.d. nevndi Jóannes Dalsgaard, at stovnar sum Fróðskaparsetrið og Lærarskúlin ella Sjúkrasystaskúlin so at siga ikki tosaðu saman. Vit hava eisini havt ein skilnað millum verkligar og teoretiskar útbúgvingar, men nú vitan er alt avgerandi á øllum økjum, mugu javnsetingar fremjast. Harafturat segði hann sambandið millum vinnulívið og útbúgvingarverkið vera minimalt. Hetta hóast størsta tilfeingið nú og í framtíðini er fólkid og tess vit og intelligensur.

Stuttskygður politikkur
Tí er neyðugt hjá foroyingum at seta út í kortið nýggja strategi og nýggj mál í útbúgvingarpolitikkunum, ið skulu vera við atliti til vinnulívið, innibera nútímasgerð av yrkisútbúgvingunum og ikki minst bygja brúgv millum yrkisútbúgvingarnar og tær meira ástøðiligu útbúgvingarnar, sum Jóannes tó viðgækk mundi vera ein tann truplasta uppgávan, farast skal í holt við.

Tað er eisini alneyðugt at hava mál og strategi fyri granskingarpolitikkunum, ið somuleiðis skulu vera við atliti til vinnulívið, og gera gransking til ein tætt í

nýskapanarprosessini.

Jóannes kom nevniliga inn á spurningin hvønn leiklut Fróðskaparsetrið skal hava í framtíðini. Hesin stovnur bleiv niðrrioriteraður í kreppuárunum. Saman við heilsuverkinum varð fyrst skorið av tí føroyska universitetinum, og eitt samfelag, ið ger slíkt, sleppur ikki órevað, segði røðarin. Tá svíkur ein framtíðina, t.v.s. ungdomin og vinnulívið, og Jóannes Dalsgaard kallaði hetta ein stuttskygðan og primitivan politikk. Okkara kreppupolitikkur var uttan rationalitet, tí vinnulívið er so einstáttað.

Gransking

Í sama viðfangi nevndi hann, at Føroyar eru einasta norðurlandið, har tað almenna figgjar granskningina 100%. Í eitt nú Svøríki figgjar tað almenna 29% av allari granskning, men Jóannes væntaði, at eitt ættarlíðsskifti við m.o. nýggjum vinnugreinum og vælútbúnum fólki í vinnulívinum fór at hava eina hugburðsbroyting við sær. Ein annar spurningur viðvíkjandi granskning, er hvussu fræls granskningin skal verða. Sum nú er, er hon púra fræls, men vit koma nokk at noyðast at fáa politiska

ráðfesting á granskingarøkinum. Vit eiga at uppprioritera granskingarráðið, sum skal verða fremsti ráðgevi hjá landsstýrismanninum. Men vit mugu ongantíð gloyma, at ein eigur altíð at ansa eftir politiskari ráðfesting á granskingarøkinum, segði Jóannes, og nevndi eina ritgerð, ið ein dani hevði gjørt um myllur hjá rómverjum. Tað varð funnist sera nógv at í fjölmiðlunum, at ressourcir skuldu spillast upp á slík fornminni, men seinni vísti tað seg, at hesar myllur kundu brúkast sum fyrmynd til eina vøru, ið kom at vera ein stór útflutningsvinna hjá Danmark.

Orðið frítt

Eftir framløguna, var orðið frítt, og ein áhoyari nýtti høvið at spyrja Jóannes, hvussu vit kundu fáa tað útbúna fólkið heimafurt? Jóannes segði hetta vera ein generellan trupulleika, og jú minni landið var, jú størri var problemið. T.d. eru teir bestu donsku granskararnir í starvi í USA. Men ein loysn kundi verið, at knýtt okkum í netverk, so vit ikki vóru longur frá umheiminum, enn tann næsta teldan. So var næsti spurningur, um nakar peningur var til slíkt.

Men ein kann eisini venda einum slíkum spurnngi á høvdið og siga, at uttan ætlanir, eru eingir pengar, tí ætlanir eru neyðugar, til tess at fáa politikkarnar at skilja týðningin, og Jóannes Dalsgaard væntaði, at komandi álitid var eitt so mikið gott skjal, at tað fór at verða torført hjá okkara fólka- valdu at siga nei til uppskotini um ein nýggjan útbúgvingarpolitikk. Tí áðrenn vit hava sett nøvn á tingini, eru tey ikki til, segði Jóannes Dalsgaard.

Hygg at øðrum - kenn teg sjálván

Síðani slapp Kjartan L. Kristiansen, menningarstjóri, fram at við sínum hugleiðingum um útbúgving í Føroyum. Hann legði fyrri við einari fimm ára gamlari kanning, ið 1000 tilvildarlaga valdir foroyingar høvdu svarað. Hon vísti m.a. týðiliga, at ein stórtur partur kundi hugsað sær, at teirra praktisku evni vóru nýtt í teirra yrki, at fleiri veruliga ynsktu at arbeiða nógv, at foroyingar ikki ynsktu kjarmorku í Føroyum, og at menniskju vóru ynskt sum arbeiðsmegi heldur enn maskinur. Hesi punkt vístu, at foroyingar ikki eru so ólíkir øðrum